

Hvor går DF hen?

Danmarks Forskningsbiblioteksforening årsmøde 2004
Formandens politiske beretning

Af Niels-Henrik Gylstorff

Formandens politiske beretning er et fast element i årsmødet. Den politiske beretning gives mundtligt på årsmødet, og kun bestyrelsen kender indholdet på forhånd. Traditionen er, at formanden her giver sin vurdering af forhold, som anses som centrale for Danmarks Forskningsbiblioteksforenings medlemmer, institutionelle såvel som personlige. Medlemmerne har så mulighed for at komme med deres synspunkter på og vurderinger af beretningens indhold. Erfaringen viser dog, at der sjældent er mange kommentarer.

Niels-Henrik Gylstorff
Formand for Danmarks
Forskningsbiblioteksforening
nhg@aub.aau.dk

I bestyrelsen har vi derfor diskuteret, om det måske skyldes formen, og at der også bør ske en ændring her som led i moderniseringen af DF. Diskussionerne i bestyrelsen er konkluderet således: Formanden udarbejder fortsat den politiske beretning, som diskuteres i bestyrelsen, så der er konsensus om indholdet, og den politiske beretning udsendes ligesom bestyrelsens organisatoriske beretning til alle årsmødedeltagerne inden årsmødet. Bestyrelsen håber herved at øge muligheden for, at årsmødets deltagere vil gå ind i en diskussion af indholdet af den politiske beretning.

Den politiske beretning falder i to dele i år, først Forskningsbibliotekernes situation og herefter DF's situation.

FORSKNINGSBIBLIOTEKERNES SITUATION

Hvis man skal beskrive situationen med den brede pensel, er de ydre vilkår forholdsvis stabile for de fleste. Økonomien kan man naturligvis altid klage over, men i forhold til den generelle udvikling i den offentlige økonomi er vores situation ikke værre end andres. I de underliggende lag sker der imidlertid meget: Forskningsbibliotekerne er fortsat præget af forandringer, omlægninger, nye opgaver, etc.

Det samarbejdende biblioteksvæsen

Der hersker p.t. et meget godt og konstruktivt samarbejde mellem de mange aktører inden for biblioteksområdet i Danmark, selvom der i nogle tilfælde er forskellige opfattelser af både målet og

af den "rigtige vej" til målet, foregår det i konstruktiv dialog. Bibliotekerne samarbejder på tværs inden for forskningsbibliotekerne og på tværs af de to sektorer, folke- og forskningsbiblioteker, om en lang række ting, og ofte i samspil med de to andre centrale aktører i den danske biblioteksverden, Biblioteksstyrelsen og DBC. Også på det bibliotekspolitiske plan er samarbejdet vel udbygget gennem Biblioteksparaplyen, både om nationale og om internationale aktiviteter.

Det er evident, at der er forskellige opfattelser og grundlæggende holdninger, men vi er blevet bedre til at forklare, hvorfor vi hver især indtager synspunkter, som ikke lige harmonerer med vore samarbejdspartners opfattelse af situationen. Grøftegravning forsøges undgået, og eventuelle problemer analyseres inden beslutning. Det er vigtigt at erindre, at samarbejdet meget langt fungerer under overvejende frivillighed, så udveksling af synspunkter og gensidig forståelse og respekt er forudsætninger for at finde fælles løsninger.

Biblioteksstyrelsen

Biblioteksstyrelsen er gennem de seneste år gået mere ind som aktivt medvirkende i både analyser og konkrete løsninger. Det er en positiv udvikling, som kun kan hilses med tilfredshed. En koordineret og entydig indsats er ofte bedre end mange og ukoordinerede aktiviteter, uanset om BS reagerer på opfordring eller selv tager initiativ. BS er bevidst om, at løsningerne skal give mening for bibliotekerne, så

man lytter opmærksomt til vandrørene i processen. Biblioteksstyrelsen har nu sammeskrevet sine strategier i et arbejdsrapport, der kan findes på Biblioteksstyrelsen hjemmeside.

Bibliotek.dk er jo et barn af BS, og det er fortsat en succeshistorie set fra brugerside. Det skal vi andre erindre, når vi føler, at der også er u hensigtsmæssigheder i succesen. Videreudvikling af bibliotek.dk har været til høring, og bibliotekerne har kunnet medvirke til prioritering af udviklingsindsatsen. Også etableringen af et emnehierarki har været til høring. Forskningsbibliotekerne, herunder DF, har været noget skeptiske om værdien, specielt i relation til den udenlandske litteratur, og man har derfor fornøftigt valgt en pragmatisk løsning, som begrænser indsatsen til det danske materiale. Det er så udfordringen for alle nøje at få præciseret indhold og forventning for brugerne af bibliotek.dk.

Forskningsbibliotekerne har følt, at bibliotek.dk medfører for stort træk på bøger anskaffet til egne forskere og studerende, og RUb har derfor valgt at begrænse udlån. Dette medførte en klage til Biblioteksstyrelsen fra et folkebibliotek. Det er nu slået fast, at forskningsbibliotekerne kan begrænse udlån af konkrete titler under henvisning til beskyttelse af egne brugere.

Kørselsordningen har været en overvældende succes og har reduceret udgifterne til forsendelse af de mange interurbanlån, som bibliotek.dk medfører. At der så er

Flere universitetsbiblioteker har nu ansvaret for forskningsregistreringen og for formidling og opbevaring af fuldtekst. Her ligger højest interessante udviklingsperspektiver.

Hvilken retning går forskningsbibliotekerne i de kommende år?

brændt en lastbil med indhold undervejs er dybt beklageligt, men vi håber, at ordningen fortsætter. Og til en fornuftig pris også fremover, når der skal forhandles ny kontrakt, denne gang på mere kvalificeret grundlag.

Statistik er en måde at dokumentere sine aktiviteter på, men for at sammenligninger med andre kan være retvisende, er det nødvendigt med fælles retningslinjer. BS har derfor sammen med FC-bibliotekerne fastlagt nye retningslinjer, hvori indgår de elektroniske udlån, og FC-bibliotekerne har foretaget intern revision hos hinanden. En analyse og nye retningslinjer er nu også under udarbejdelse med LSF-bibliotekerne.

Primært foranlediget af det øgede træk på forskningsbibliotekernes samlinger foranlediget af bibliotek.dk sættes der nu en undersøgelse af de studerendes informationsbehov i værk. I evalueringen af biblioteksloven påpeges også manglende koordinering mellem central- og forskningsbiblioteker. Som situationen er lige nu, florerer myterne, og det vil være godt med en underbygget analyse af forholdene.

Det har hidtil været forbudt at indscanne og sende elektroniske kopier af artikler fra trykte tidsskrifter mellem bibliotekerne og til brugerne, og denne upraktiske forhindring for det digitale bibliotek har gennem længere tid været forhandlet af BS med Copydan. BS har nu fået en rammeaftale på plads ultimo august, hvis indhold bibliotekerne kun kan hilse med

stor tilfredshed. Foreløbigt gælder aftalen dog kun videnskabelige tidsskrifter.

Biblioteksvagten

Det er nu godt to år siden, at forskningsbibliotekerne gik med i Biblioteksvagten. Først var fire forskningsbiblioteker med, men deltagerkredsen er løbende udvidet, så der nu er tolv forskningsbiblioteker plus Arkade-bibliotekerne: altså en bred opbakning.

Forskningsbibliotekernes digitale service har primært fokuseret på at formidle indhold via webben, mens referenceservicen er kommet med senere. Lokalt har man arbejdet med referencehjælp, men Biblioteksvagtens styrke er, at man gennem samarbejde kan opnå meget mere end ved den lokale løsning, primært bredere faglig dækning og meget længere åbningstid.

Biblioteksvagten er allerede nu en rutineopgave for de fleste, men der er en kritisk faktor. Antallet af spørgsmål er for lavt, og på trods af en nylig gennemført markedsføring over for brugerne er antallet af spørgsmål ikke vokset radikalt. Tilsyneladende har vi ikke fundet den rigtige måde at tilbyde ydelsen i relation til brugernes behov.

Det er centralt at arbejde med høj kvalitet i svarene. I modsætning til den traditionelle referenceservice opsamles svarene i Biblioteksvagten, og det er derfor muligt at arbejde med løbende kvalitetskontrol. Nogle føler sig nok gået tæt på, men det interne kvalitetstjek styrker både Biblio-

teksvagten og Biblioteksvagterne.

Internationalt

DF lægger fortrinsvist sine kræfter i det nordiske samarbejde gennem NVBF. Det nordiske samarbejde har indtil i år kunnet finde økonomisk støtte til fælles aktiviteter gennem NORDINFO, men dette organ er nu nedlagt af Nordisk Ministerråd. Der foreligger anbefalinger til fortsættelse af det nordiske forskningsbibliotekssamarbejde, men koordineret gennem de nordiske rigsbibliotekarembeder, men der er endnu ikke besluttet noget konkret i NMR. DF skal opfordre til, at NMR følger op på anbefalingerne, og vil derfor følge sagen op gennem NVBF.

I forhold til EBLIDA (European Bureau of Library, Information and Documentation Associations) er aktiviteten primært sket gennem Biblioteksparaplyen. Der var enighed om, at EBLIDA trænger til en ny kurs, og Danmark har truet med udmeldelse, hvis der ikke skete ændringer mod mere aktiv indsats. Der er nu udarbejdet en ny strategi for EBLIDA, og der er enighed i Paraplyen om at give EBLIDA en sidste chance for at udvikle sig til det politiske organ, som kan tale bibliotekernes og arkivernes sag i EU.

Forskningsbibliotekernes egen verden

Hvilken retning går forskningsbibliotekerne i de kommende år? Nogle ting taler for øget konvergens – også mod folkebibliotekerne – mens andet taler for øget divergens, også mellem forskningsbibliotekerne. Universitetsbibliotekerne bliver fx

mere fokuserede på deres egen moderinstitution og tilpasser deres ydelser hertil og får løbende nye opgaver, som opleves som større heterogenitet. Men det forhindrer ikke tæt samarbejde og fællesfinansiering om andre ting.

Systemsamarbejde

Det lokale bibliotekssystem er traditionelt en væsentlig del af det enkelte forskningsbiblioteks virksomhed. Men det trækker mange ressourcer, ressourcer som fx kunne ønskes anvendt til andre opgaver, og som derfor skal realiseres gennem valg af alternative driftsmodeller. Helt generelt må man antage, at tesen om, hvert bibliotek sit (eget) bibliotekssystem, er ophævet. Dette blev yderligere aktualiseret da MicroMarc trak sig ud af det danske marked.

Umiddelbart kan man forestille sig mindst fire arkitekturmodeller:

1. Driftsfællesskaber, hvor et bibliotek insourcer opgaven for et eller flere andre
2. Driftsfællesskaber hvor flere biblioteker slår sig sammen, og ét er driftsoperatør
3. Systemleverandøren påtager sig driften af systemet, og huser de enkelte bibliotekers data og
4. Flere biblioteker går sammen og outsourcer systemdriften til en kommerciel driftsoperatør.

Inden for de forskellige modeller kan der vælges forskellige teknologier, hvilket tilsammen giver en meget bred palet af mulige løsninger. Det betyder fx, at mange små biblioteker har brugt megen energi på diskussion af muligheder, uden at finde en løsning.

Det er derfor fornuftigt, at DEF på opfordring af FC har iværksat en analyse, hvis formål er at opstille og undersøge forskellige arkitekturmodeller for drift af forskningsbibliotekernes bibliotekssystemer samt at få udarbejdet en praktisk analysemodel, som kan benyttes til at vurdere lokal systemdrift hos de enkelte biblioteker.

Licenser

Gennem DEF-samarbejdet og forskningsbibliotekernes egne bevillinger har vi opnået en meget høj national dækning inden for e-tidsskrifterne. Men området er nu kommet under pres. Bevillingerne følger ikke prisernes udvikling og en konsekvens er, at mange – både nationalt og internati-

onalt – er begyndt at stille spørgsmålsteget ved at fortsætte "The Big Deal", hvor det er hele forlagspakker, der købes i fællesskab via konsortier. I Danmark koordineret via Licensgruppen/DEF Sekretariatet.

"The Big Deal" har uden for al diskussion været en stor succes i Danmark, men modellen er som sagt nu under stort pres. Der er tre væsentlige argumenter imod modellen: for det første at priserne igen stiger mere end de lokale budgetter, for det andet at prisfastsættelsen fortsat begrundes i papirabonnementerne tilbage i slut-90'erne, og for det tredje at man lokalt gennem fællesabonnementet betaler for en række tidsskrifter, som opleves fagligt irrelevante for egne brugere.

Men inden man radikalt ændrer på modellen, skal man være helt sikker på, at det, der sættes i stedet, reelt er bedre end det, man forkaster, både lokalt og for fællesskabet. Den faglige relevans er i hvert fald problematisk som begrundelse, idet gentagne analyser viser, at brugerne ikke begrænser deres informationsbehov til det, som biblioteket definerer som det centrale for sine brugere. Og brugerne vil opleve det som et væsentligt tilbageskridt, hvis der kommer begrænsninger i informationsressourcerne lokalt. Det vil være endog meget ærgerligt, hvis det, der er bygget så flot op igennem fællesskabet de sidste fire til fem år, skal trues af uenighed om betaling bibliotekerne imellem.

Fokus bør rettes mod prisstigningerne og den rigide abonnementsmodel baseret på historiske papirabonnementer. Dette er en international problemstilling, og forlagene forsøger at forklare sig, fx havde Elsevier sammenkaldt bibliotekerne til et møde i Stockholm i marts, uden at der endnu er fundet fælles acceptable løsningsmodeller. Men hvis vi i fællesskab skal finde løsninger, er det nødvendigt med realistiske forestillinger om priser, også fra vores side.

Og så er det centralt at arbejde med alternative publiceringsmodeller og Open Access, som går uden om forlagenes vel-etablerede formidlingsmonopol. Heldigvis har andre end forskningsbibliotekerne fået øjnene op for disse problematikker, og der er håb om forandringer, selvom forandringsprocessen er meget langsommelig.

E-publicering

Der er gennem flere år arbejdet med at finde alternativer til de kommercielle forlagsmonopol på formidling af forskningsre-

sultater. I mange år var det tilsyneladende begrænset til en kamp mellem biblioteker og forlag om prisernes himmelflugt, men de seneste år har inddraget nye aktører. Der er blevet meget større bevidsthed om sammenhængen mellem forskningsformidlingen, forlagene og de afledte omkostninger blandt forskerne, universitets- og forskningsadministratorerne og bevillingsgiverne. Senest har House of Commons Science and Technology Select Committee i England udarbejdet en kritisk rapport om problemerne med den nuværende forskningsformidling¹.

Paradigmeskiftet i international forskningspublicering er ikke sket endnu, det er fortsat forlagene, som sidder tungt på formidlingen. Men der er større sandsynlighed for ændringer end nogensinde før. I vores nationale regi er det et af DEFs programområder, og det er Annette Winkel Schwarz, som er formand for området. Der vil blive rig mulighed for diskussion af dette under årsmødets faglige del.

Erfaringerne viser også allerede, at hvad der virker i én faglig sammenhæng ikke nødvendigvis virker i en anden. Fx vokser det matematisk-fysiske e-Print arkiv "arXiv.org" nu med 3500 artikler pr. måned. Mens et forsøg med en lignende kemisk pre-print-server netop er lukket, fordi der kun blev inddateret 891 artikler i en fireårig periode. Der er altså også forskningskulturelle forskelle mellem fagområderne, som har stor indflydelse på, hvad kan lykkes.

Universitetslovens gennemførelse

På sidste årsmøde gav departementschef Leo Bjørnskov fra Videnskabsministeriet en glimrende oversigt over de mange reformer, som universiteterne undergår. Størst opmærksomhed er der om ledelsesreformen, skiftet fra kollegialt valgt rektor/dekan til bestyrelse og ansat rektor/dekan. Dette har resulteret i nye vedtægter og ændringer i ledelsesorganisationen på de enkelte universiteter, en overgang der stadig pågår.

Universitetsbiblioteksfunktionen er nævnt eksplicit i nogle af de vedtægter, der er godkendt eller fremsendt til godkendelse, mens de ligger implicitte (på linie med mange andre støttestrukturer) i andre. Men det skal man nok ikke lægge noget i: Der er næppe nogen, der spekulerer i at nedlægge universitetsbiblioteket netop af den grund.

Det har naturligvis også været interessant at følge, hvordan universitetsbib-

Kørselsordningen har været en overvældende succes og har reduceret udgifterne til forsendelse af de mange interurbanlån, som bibliotek.dk medfører

liotekernes ledere er blevet placeret i de forskellige universitetsorganisationer. I de fleste tilfælde er lederens placering forblevet uændret, så bibliotekslederen fortsat er medlem af den øverste ledelse, direktionen, eller hvad den nu kaldes. Det er indikation på, at biblioteket ses som en væsentlig forudsætning for, at universitetet kan varetage sine funktioner som forsknings- og uddannelsesinstitution.

Universiteterne skal efter den nye lov stå på yderligere et ben, nemlig formidling. Og bibliotekerne ses lokalt også som naturlige aktører i formidlingen. Flere universitetsbiblioteker har nu ansvaret for forskningsregistreringen og for formidling og opbevaring af fuldttekst. Her ligger højst interessante udviklingsperspektiver. Vi vil nok finde hver vores lokale praksis, men bør samtidig fokusere på fælles udvikling af værktøjer, som kan løse opgaven. Det er oplagt et område, som DEF skal interessere sig for.

Helge Sander nedsatte i maj 2003 en Tænketalesk vedrørende forståelse for forskning – det såkaldt Antorini-udvalg. Tænketalesken barslede i maj i år med en rapport: **Forsk og fortæl**. Sanders initiativ er jo en klar indikation af, at området har politisk bevågenhed, selvom rapporten måske er lidt tam. Men den er en platform at arbejde videre fra, og formidling er kommet højere op på dagsorden i universiteterne.

Sammenlægninger og organisatoriske ændringer

Specielt mindre institutionsbiblioteker har oplevet sammenlægninger gennem etableringer af fx CVU'er eller direkte nedlæggelse. Men det behøver ikke ende der. Man kan sagtens forestille sig andre strategiske alliancer og fusioner mellem andre institutioner. Nogle af de mellem-lange uddannelser ønsker en øget forskningsbasis, og indgår allerede nu aftaler om overbygning med universiteter.

Dannelsen af Syddansk Universitet er det hidtil mest radikale eksempel på sammenlægning, og det er ikke nødvendigvis

en prototype på udviklingen, men der er en samfundstendens med konsolidering i større enheder, kommunalreformen i erindring. Det kan også afspejle sig i relation til moderinstitutionerne for mange af foreningens medlemmer. Det er imidlertid ikke en udvikling, vi får meget indflydelse på.

DEF

DEF er nu inde i sit andet leveår, efter at DEF kom på finansloven fra 2003. DEF gør fortsat en stor forskel for forskningsbibliotekerne, men under mindre opmærksomhed end før. DEF er ikke et fremmedelement mere, og politikken fra DEFs formand Kim Østrup om at fokusere mere på DEF som "DEF inside" var rigtigt set.

Hvis man skal trække nogle hovedpunkter frem, er det, at udviklingsprojekterne nu primært initieres via en programområdestruktur, hvor hvert enkelt programområde er ansvarligt for forslag og gennemførelse. Styregruppens opgave er at koordinere indsatsen, vurdere projekternes relevans og bevilge penge til de rigtige. Det er også interessant, at på trods af at midlerne til DEF blev knap så store som ønsket, er pengene endnu ikke et problem. Der er i hvert fald foreløbigt harmoni mellem initiativer og midler.

Politisk har DEF også medvind. Efter halvandet års løbende kontakt til Undervisningsministeriet har ministeriet nu igen valgt at gå ind i DEF, og der er udpeget repræsentanter til både koordinationsudvalg og styregruppe. VTU er fortsat positivt interesseret i DEF, og universiteterne har fået øjnene op for, at nogle af de delløsninger, som er udviklet i forskningsbibliotekerne gennem DEF, kan anvendes andetsteds, fx arbejdet med autentifikations- og autorisationssystemer. Også Rektorkollegiets IKT-gruppe samarbejder nu med DEF. Forskningsbibliotekerne kan ranke ryggen og glæde sig over, at DEF-samarbejdet på denne måde har vundet stor anerkendelse.

Hvis man skal påpege et par kritiske faktorer i DEF, er én, at der nok sker

rovdrift på et mindre antal nøglepersoner om de meget teknologisk orienterede DEF-projekter. De tre store biblioteker KB, SB og DTU virker som lokomotiver suppleret af nogle få andre biblioteker, mod økonomisk kompensation. Denne model giver naturligvis en videnskonscentration disse steder, men ikke et generelt kompetenceløft i sektoren. Dette er heller ikke nødvendigvis DEFs opgave. Fokus er på udvikling af værktøjer og udbredelsen/ anvendelsen af disse i sektoren.

En anden er det problemkompleks, som konsulenterne fra IBM påpeger i deres undersøgelse af forskningsbibliotekernes infrastruktur³. Deres påstand er, at bibliotekerne mangler fokus og har et uafklaret kundesyn. De konstaterer nemlig en række modstridende initiativer. Man kan være enig eller uenig i konsulenternes konklusion, men dette bør under alle omstændigheder tages op til kritisk vurdering i både DEF og i bibliotekerne.

Budgetmodellen

Sidste år citerede jeg fra Torben Beck Jørgensen og Poul Erik Mouritzens lille bog om Udgiftspolitik og budgetlægning at: **"En erfaring er, at en ny model eller justering af en gældende model giver uforudsete konsekvenser."** Og det kom så sandelig også til at holde stik om universitetsbiblioteksbudgetmodellen.

Den korte historik er følgende: Efter at Rektorkollegiet den 12.12.2003 indstillede et modelforslag til VTU og KUM, blev der stille. Forslaget var udarbejdet af Rektorkollegiets biblioteksudvalg og et kompromis, som alle i udvalget bakkede op om. Enkelte universiteter fandt imidlertid forslaget helt uspiseligt, og arbejdede derfor selv videre for andre løsninger. Primo marts kom et såkaldt "kompromisforslag" fra VTU, mens KUM ikke reagerede. Rektorkollegiet kunne ikke acceptere VTU's forslag og ønskede ikke at indgå i videre forhandlinger med VTU, men henviste til sit eget forslag. Herefter gik sagen i stå igen, indtil KUM

agerede senere på foråret. Man tog politisk stilling til Rektorkollegiets model og forkastede den på ministeriets område. Modelforslagets resultater stred nemlig mod regeringens politik om at støtte samfundsudviklingen gennem øget fokus på NatMedTek-området. I stedet anvendes nu den oprindelige budgetmodel som udgangspunkt for en konkret vurdering af de tre institutioners "behov" til dækning af universitetsopgaven.

VTU har efterfølgende i juli meddelt, at man nu også helt har forkastet modeltanken, at man i stedet for model vil lade pengene komme ind ad universiteternes fordør som del af universitetets bevilling, at det vil ske ud fra en konkret vurdering med udgangspunkt i den nuværende fordeling med lidt justering, og at området er tilført lidt flere penge totalt. Dette er også sket via FFL2005.

Hvilke erfaringer kan man så få af denne historie? Ja, at selv de bedste intentioner om en objektiv, simpel og retfærdig model ikke har kunnet realiseres i praksis. Så universitetsbiblioteksbudgetmodellerne er nu ovre. Man kan ikke tale om sejr for nogen i denne sag, men de, som mente, at modellens tid var ovre, fik "ret". Det interessante er, om modeltilhængerne nu får ret i, at uden budgetmodel er risikoen for nedprioritering af biblioteksområdet i den interne konkurrence om midlerne på universiteterne forøget. Men under den gamle model behøvede universitetet jo ikke følge modellens resultat alligevel.

Med den nye praksis skal det enkelte universitetsbibliotek selv legitimere sin bevilling i den interne budgetlægning. Det stiller nye udfordringer, men mon ikke, at vi kan løfte dem også?

DF'S SITUATION

Afslutningsvis vil bestyrelsen gerne lægge op til en diskussion af DF's fremtid. Vi har valgt at modernisere foreningens struktur og professionalisere sekretariatet. Det er sket over de seneste par år, og det er naturligvis ikke bestyrelsen, som er de rigtige til at give en evaluering af resultaterne. Men hidtil har det også drejet sig mere om foreningens form end om foreningens indhold.

Bestyrelsen har haft diskussioner af DF's legitimitet i de kommende år. Hvad er det, medlemmerne efterspørger, og hvor skal bestyrelsen satse? Hvad skal være

DF's indhold?

Foreningens profil, er den politisk og faglig?

I hele DF's historie har foreningen stået for to ting, dels en politisk indsats for at styrke forskningsbibliotekerne i relation til omgivelserne, fx politikere, departementer, relevante faglige organisationer og bibliotekernes brugere/ejere, og dels en faglig indsats gennem arrangementer, hvor det faglige indhold er det centrale, og der sker vidensløft og erfaringsudveksling på tværs af forskningsbibliotekerne. Det er fortsat bestyrelsens opfattelse, at denne dualisme netop er foreningens styrke.

Det er bestyrelsens vurdering, at der er stor opbakning på den faglige front, mens der er vigende opmærksomhed og opbakning på den politiske front. Specielt har bibliotekslederne fra de store forskningsbiblioteker flyttet deres politiske indsats over i FC, og i konsekvens har lederne af de mindre forskningsbiblioteker gjort det samme i LSF. Flere andre interessenter optræder i arenaen, fx DEF og Rektorkollegiets Biblioteksudvalg.

Dette gør et fælles billede af forskningsbibliotekerne noget sløret for udenforstående, og det begynder tilsyneladende nu også at give problemer for DF. Der er øget kamp om pladserne i udvalg og organer. Det er dermed en potentiel farlig udvikling for den politiske betydning af foreningen.

Det er derfor vigtigt for bestyrelsen at få en reaktion på denne problematik, gerne nu eller senere gennem oplæg og kommentarer i DF Revy. Det er gennem medlemmernes reaktion, at bestyrelsen skal lægge sin linje for arbejdet, og dermed for hvordan Danmarks Forskningsbiblioteksforening profilerer sig. Hvor meget skal vi kæmpe for at bevare "taburetterne" på den bibliotekspolitiske front? Hvor meget opbakning kan vi få – og er der forskel på opbakningen fra medarbejdersiden og fra ledersiden i forskningsbibliotekerne?

DF som faglig forening

DF står traditionelt som arrangør af mange faglige møder, konferencer mm., arrangeret af hovedforeningen eller af de forskellige fora, og eventuelt i samarbejde med andre. Specielt BF og DEF har været samarbejdspartnere på forskellig vis. Også det faglige indhold fylder mest i DF Revy.

Der er en god opbakning til møderne, og deltagerne rekrutteres i mange tilfælde uden for den direkte medlemskreds. Gennem de

faglige arrangementer sikres sektoren et kompetenceløft og en bred udveksling af erfaringer på tværs af de mange biblioteker, og der etableres mange faglige netværker. Dette er oplagt en styrke hos DF, men er det nok? Skal DF alene være kursusarrangør?

Man skal naturligvis her ikke underkende, at DF blandt andet gennem sine faglige arrangementer er med til at sætte dagsordenen for udviklingen i forskningsbibliotekerne, og dermed er en vigtig fagpolitisk aktør.

Foreningens medlemsgrundlag

DF har traditionelt et forholdsvist stabilt medlemsgrundlag. Men der er en bekymrende aldersprofil: gennemsnitsalderen er stigende, og de nye medarbejdere, der ansættes rundt i bibliotekerne, finder ikke nødvendigvis, at DF er deres forening. Det bunder nok i flere forhold. Dels er rekrutteringen uddannelsesmæssigt blevet bredere, og de nyansattes opgaver ligger ofte inden for IT-området (selvom det allerede er et klassisk biblioteksområde), og samtidig er samfundstendensen, at fagforeninger og faglige foreninger fravælges.

Men der er en interessant observation omkring de faglige arrangementer, som DF og de forskellige fora står for. Som tidligere nævnt er mange af deltagerne ikke-medlemmer, men de finder indholdet fagligt interessant og relevant, uden alligevel derfor at melde sig ind. Bestyrelsen har ikke fundet ud af at knække den nød – endnu.

Bestyrelsen har besluttet at styrke indsatsen om medlemshvervning. Måske kan et lavere medlemskontingent det første år eller ved særligt studentermedlemskab til halv pris hjælpe: Det vil blive forsøgt. Og bestyrelsen håber også, at I vil hjælpe gennem positiv omtale af foreningen og dens arbejde og opfordre til medlemskab, såvel over for de nye ansatte som over for kolleger.

1 Science and Technology Committee, House of Commons (2004). *Scientific Publications: Free for all?* London: The Stationery Office Limited. Lokaliseret på: www.publications.parliament.uk/pa/cm/cm-scstech.htm.

2 Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling (2004). *Forsk og fortæl - Rapport fra videnskabsministerens Tænketaenk vedrørende forståelse for forskning*. Kbh. Lokaliseret på: www.videnskabsministeriet.dk/cgi-bin/doc-show.cgi?doc_id=206470&leftmenu=PUBLIKATIONER

3 Høffner, P. & Krarup, L. (2004) *Afdækning og oplæg til vurdering af den tekniske infrastruktur i forskningsbibliotekerne*, IBM. [www. www.deflink.dk/upload/doc_filer/doc_alle/1437_](http://www.deflink.dk/upload/doc_filer/doc_alle/1437_)